

Samenvatting Reactienota Zienswijzen Samenvoeging van de gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer

Het herindelingsadvies voor de beoogde samenvoeging van de gemeente Groningen, Haren en Ten Boer bevat de onderbouwing van het besluit van de provincie om de drie gemeenten samen te voegen. In deze reactienota geeft het college van GS antwoord op de zienswijzen die zijn ingediend op het fusievoorstel. In de reactienota geeft het college ook aan of en op welke punten zienswijzen aanleiding hebben gegeven tot wijziging van het herindelingsadvies.

Ingediende zienswijzen

In totaal zijn er 1.136 reacties ingediend, waarvan 1.127 zienswijzen en 9 reacties (niet inhoudelijk op het herindelingsontwerp). Hiervan komen er 91 uit de gemeente Groningen, 950 uit de gemeente Haren, 7 uit de gemeente Ten Boer, 68 vanuit andere gemeenten en provincies (inwoners en maatschappelijke organisaties) en 11 vanuit een bestuurlijke organisatie. In zijn totaliteit staat 39,3% positief tegenover de herindeling, 59,9% van de zienswijzen staat negatief tegenover de herindeling en 0,7% is neutraal. In Groningen gaat het om 61 positieve zienswijzen en 30 negatieve, in Haren om 333 positieve zienswijzen, 613 negatieve en 4 neutraal, en in Ten Boer om 4 positieve en 2 negatieve en 1 neutraal.

Provinciale rol noodzakelijk door zorgen over bestuurskracht

De provincie heeft de wettelijke bevoegdheid om het initiatief te nemen tot een gemeentelijke herindeling, als dit zij dit noodzakelijk vindt. Dit staat in de Wet algemene regels herindeling (Wet arhi). Het college van GS heeft op 28 juni 2016 het besluit genomen het wenselijk te vinden dat de gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer per 1 januari 2019 een nieuwe gemeente gaan vormen. Sommige zienswijzen stellen dat het handelen en de rolname van de provincie echter niet rechtmatig is en dat de provincie de gemeente Haren niet voldoende ruimte en tijd heeft gegeven om zelf stappen te zetten de lokale bestuurskracht te versterken. Andere zienswijzen ondersteunen de rol en aanpak van de provincie. Het college van GS geeft aan inderdaad de voorkeur te hebben voor herindeling van onderop. Dit betekent echter niet dat de provincie niet zou kunnen ingrijpen, als dit met het oog op een bestuurskrachtige toekomst van een gemeente noodzakelijk is. In het geval van Haren heeft de provincie dit gedaan, omdat er zorgen zijn over de bestuurskracht en financiële robuustheid van een zelfstandige gemeente Haren in regionaal perspectief. Dit voortschrijdend inzicht ontstond mede op basis van meerdere, kritische onafhankelijke rapporten. Wij hebben in de provincie een langjarig en zorgvuldig proces met Groninger gemeenten doorlopen. In de gemeente Haren wordt al sinds 2013 het gesprek gevoerd over herindelen of zelfstandig blijven.

Herindeling is totaaloplossing voor toekomst

Sommige indieners stellen de vraag of herindeling wel de juiste en best passende oplossing is voor de gemeente Haren, Groningen en Ten Boer. Het college van GS geeft hierop aan dat de procedure niet alleen is ingezet als oplossing voor de financiële problematiek in Haren, maar met name als totaaloplossing om te komen tot een toekomstbestendige bestuurskrachtige gemeente in regionaal perspectief. Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is deze argumentatie duidelijker uiteen gezet in het herindelingsadvies.

Herindeling vermindert kwetsbaarheid en verhoogt kwaliteit

Een deel van de indieners is van mening dat de gemeente Haren voldoende bestuurskracht heeft om zelfstandig te blijven, in een ander deel van de zienswijzen worden daar juist zorgen over geuit. Het college van GS benadrukt bestuurskracht meer te vinden dan het naar behoren uitvoeren van wettelijke taken en maatschappelijke opgaven. Op het gebied van de uitvoering van de wettelijke taken is een aantal knelpunten (huisvesting vergunninghouders, onderwijshuisvesting). Bovendien krijgen gemeen-

ten er met ingang van 1 januari 2017 nieuwe wettelijke taken bij krijgen in het kader van de Omgevingswet en bekijkt de provincie samen met de Vereniging Groninger Gemeenten (VGG) of er taken van de provincie aan de gemeenten overgedragen kunnen worden. Een grotere schaal van de gemeentelijke organisatie biedt de ruimte te specialiseren en deskundigheid in huis te halen, juist ook voor thema's die in dorpen en kernen van belang zijn. Herindeling vermindert daarmee de kwetsbaarheid van de uitvoering van gemeentelijke taken.

Herindeling brengt evenwichtige regionale verhoudingen en waarborgt duurzaamheid

Sommige indieners vrezen dat de positie van de stad Groningen ten gevolge van deze herindeling nog sterker wordt en dat er geen bewijs wordt geleverd dat de nieuw te vormen gemeenten duurzamer of toekomstbestendiger is. Andere zienswijzen ondersteunen juist dat samenvoeging van de drie gemeenten het evenwicht in de regio versterkt. Het college van GS geeft aan dat herindeling van Groningen, Haren en Ten Boer niet op zichzelf gezien kan worden. Door de provinciebrede gemeentelijke herindeling zal de bestuurlijke indeling er over enkele jaren anders uitzien en zal er een nieuw evenwicht ontstaan tussen de nieuwe gemeenten. Het nieuwe bestuurlijke landschap in de provincie Groningen bestaat uit minder, maar robuustere en toekomstbestendige gemeenten. Naar aanleiding van de zienswijzen zal wel het criterium "evenwichtige regionale verhoudingen" worden verduidelijkt in het herindelingsadvies. Wanneer Haren zelfstandig blijft en de verbeterplannen niet binnen afzienbare tijd het gewenste resultaat opleveren, blijven er voor Haren geen mogelijkheden meer over om met andere gemeenten her in te delen.

Stad, dorpen en kernen versterken elkaar

In ingediende zienswijzen wordt aangegeven dat Haren georiënteerd is op Groningen op het gebied van werkgelegenheid en de voorzieningen en dat de keuze logisch is om te gaan herindelen met de gemeente Groningen. In de positieve zienswijze wordt onderstreept dat het voordeel van een herindeling is dat men gebruik kan maken en mee kan beslissen over de voorzieningen in Groningen, en dat daarmee de voorzieningen in de gemeente Haren worden versterkt. In negatieve zienswijzen wordt vooral gewezen op de verschillen tussen de stad en de gemeente Haren in cultuur, bevolkingssamenstelling en problematiek. Het college van GS heeft begrip voor de zorgen die leven, maar de keuzen voor een combinatie van stedelijk en landelijk gebied en gemeenschappen vullen elkaar aan en versterken elkaar als stad en ommeland. Wij onderstrepen het belang van de aandachtspunten die indieners van zienswijzen noemen en wij hebben deze bij de gemeenten onder de aandacht gebracht. Naar aanleiding van de zienswijzen hebben wij het herindelingsadvies op het punt van dorps- en kernenbeleid concreter gemaakt, bijvoorbeeld op het punt van het integreren van al opgestelde dorpsvisies in de toekomstvisie van de nieuwe gemeente.

Draagvlak in Groningen, Ten Boer en de regio, niet in het Haren

Het herindelingsontwerp kan zowel bij de gemeenteraad van Groningen en de gemeenteraad van Ten Boer op een breed draagvlak rekenen. Groningen en Ten Boer zetten alles op alles om een nieuwe gemeente te vormen, en stemmen in met het fusievoorstel. Het college van Burgemeester en Wethouders van Haren is tegen het fusievoorstel. De gemeenteraad van Haren is verdeeld. Een meerderheid wil zelfstandig blijven, een substantiële minderheid is voor herindeling. De gemeenteraad verzoekt om hen de ruimte te gunnen om eigenstandig tot verantwoorde keuze over de bestuurlijke toekomst van de gemeente te komen. Op het moment dat een provincie wordt betrokken bij een arhi-procedure is er per definitie geen sprake van unaniem draagvlak. Zowel in Groningen, Ten Boer als in een groot deel van de regio kan de herindeling op steun rekenen. In samenhang gezien met de andere criteria en een zorgvuldig herindelingsproces, waarin gewerkt is aan een zo groot mogelijk bestuurlijk draagvlak en de betrokken gemeenten in staat zijn gesteld alternatieven aan te dragen is het college van mening dat er voldoende bestuurlijk draagvlak is.

Lichte samenvoeging en afspraken voor personeel

In het herindelingsontwerp wordt voorgesteld een 'lichte samenvoeging' toe te passen. Dit betekent dat de gemeenten Haren en Ten Boer worden opgeheven en de gemeente Groningen niet. In zienswijzen wordt gesteld dat de voorgestelde lichte samenvoeging niet voldoet aan de criteria van de minister van BZK. Volgens hen zijn er geen afspraken gemaakt over het personeel en is er geen overeenstemming over de lichte samenvoeging tussen de gemeenten. Inmiddels hebben de gemeenten Groningen en Ten Boer afspraken vastgelegd in een convenant P&O. Bij de totstandkoming van het convenant zijn mw. Kool, de verbindingspersoon voor Haren en de OR Haren betrokken geweest. Daarnaast heeft een vertegenwoordiging van het college van Haren in het open overleg begrip getoond voor een lichte samenvoeging. De raad van Haren heeft hier echter niet mee ingestemd, maar in een amendement wel opening geboden.

Financiële positie Haren geeft reden tot zorg

In de zienswijzen over de financiële positie wordt erop gewezen dat de financiële robuustheid van de gemeente Haren voldoende is om zelfstandig te blijven. Anderen twijfelen of dit inderdaad het geval is. Het college van GS concludeert dat de financiële positie van de gemeente Haren zwak is. Verschillende rapporten van externe bureaus tonen dat aan. De financiële positie heeft reeds geleid tot forse bezuiniging op de organisatie en primaire voorzieningen, alsmede tot verhoging van de lastendruk. De bezuinigingen zetten volgens de provincie de bestuurskracht van Haren verder onder druk. Wij zien dat de nieuwe gemeente meer kansen geeft om de bestuurskracht te verbeteren, en de lastendruk en het voorzieningenniveau op een acceptabel niveau te houden.

Thema's en aandachtspunten voor de nieuwe gemeente

In de zienswijzen zijn veel thema's en aandachtspunten aangedragen die betrekking hebben op de vorming van de nieuwe gemeente.

De belangrijkste zaken die in de zienswijzen naar voren zijn gebracht, zijn:

- aandacht voor de grotere afstand tussen bestuur en inwoners, bijvoorbeeld door het opstellen van een goed wijken-, dorpen- en kernenbeleid, werken met dorpsraden of andere vormen van decentrale organen of nieuwe/innovatieve vormen van burgerparticipatie;
- behoud of versterken van voorzieningen in de dorpen, waaronder ook een decentraal gemeentelijk loket;
- evenwichtigheid in de belangen van de stad en die van de dorpen;
- behoud en versterken van de verschillende identiteiten en gemeenschappen;
- behoud van de groene zone en landschappelijke kwaliteiten.

Over deze thema's maken de gemeenten Groningen en Ten Boer afspraken in een bestuursovereenkomst, waar het toekomstperspectief van de nieuwe gemeente wordt uitgewerkt.

Tot slot

Het college van GS waardeert de betrokkenheid die blijkt uit de vele ingediende zienswijzen. De voorgestelde herindeling van de gemeente Groningen, Haren en Ten Boer biedt voor het college een kans om een nieuwe gemeente te vormen die bestuurskrachtig en financieel robuust is. Na vaststelling van het herindelingsadvies door Provinciale Staten is het aan de Minister van BZK om op basis hiervan een wetsvoorstel in te dienen. Het college van GS ziet de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede en Eerste Kamer met vertrouwen tegemoet.